



RONJA

Kuosimalliston visuaalinen suunnittelu

Tampereen ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelman tutkintotyö
Visuaalinen suunnittelu
Tammikuu 2010
Sára Köteleki

OPINNÄYTTEEN TIIVISTELMÄ

Sára Köteleki

RONJA kuosimalliston visuaalinen suunnittelu

Tammikuu 2010

49 sivua + esittelyportfolio

Tampereen ammattikorkeakoulu

Viestinnän koulutusohjelma

Visuaalinen suunnittelu

Lopputyön muoto: Kirjallinen

Lopputyön ohjaaja: Leena Mäkelä ja Juha Laurikainen

Avainsanat: kuosi, kirjontataide, kankaanpainanta

RONJA on kuosimallisto, jonka inspiraation lähteenä ovat erityisesti unkarilaiset kirjontatyöt. Kirjallinen työ kuvaa kuosini eri vaiheita ideasta, työstöprosessin ja luonnosteluvaiheen kautta valmiiksi painomalliksi. Työ on samalla myös tutkimusmatka juurilleni. Tutkin unkarilaista kirjontataidetta eri tyylien kautta ja löydän niistä ideoita omaa suunnittelutyötäni varten. Kirjontataiteen lisäksi kuosin muita vaikutteita ovat öljyvärिताide, unkarilaiset kansansadut ja erilaiset painokankaat. Tutkimushaasteena on selvittää, millä tavalla hyödynnän unkarilaisen tekstiiliperinteen ominaispiirteitä oman tekstiilimallistoni suunnittelussa.

Opinnäytetyöni esittää miten kuosi syntyy visuaalisen suunnittelijan näkökulmasta ja millaiset työvaiheet siihen kuuluvat. Lopputuotteena syntyy mallisto, jossa on yksi näyttävä pääkuosi ja kaksi sisarkuosia. Ideasta tiivistetään myös esittelyportfolio yhteistyökumppaneille. Työssä tutustutaan myös kankaanpainannon teoriaan ja hyödynnetään uutta tietoa ammattimaisen painomallin luomisessa.

THESIS SUMMARY

Sára Köteleki

RONJA print collection`s visual designing

[January + 2010

49 pages + A show portfolio

TAMK University of Applied Sciences

Media Programme

Visual Design

Type of Final Project: Written

Thesis supervisor: Leena Mäkelä and Juha Laurikainen

Keywords: print, embroidery, textile printing

RONJA is a print collection inspired mostly by Hungarian embroidery tradition. In my thesis I reflect the different development stages of my print, starting from an idea, advancing through the work process and sketching to a completed design. The thesis is also an exploration of my family roots in Hungary. I look into the Hungarian embroidery heritage with its different styles and methods, deriving ideas for my own design. Besides the embroidery I have found inspiration in oil painting, Hungarian folktales and a selection of printed fabrics. My research challenge is to find creative ways of applying characteristics of Hungarian textile traditions to designing a print collection of my own.

In my thesis I lay out the development of the print collection from the point of view of a visual designer, analyzing the different steps in the work process. As a product a print collection is born, including an impressive master print and two complementary prints with a more plain motive. A show portfolio presents the idea of the collection in a nutshell, to withdraw the attention of potential cooperation partners. The thesis includes also a review of the theory of printing fabrics exploited in creating a professional collection.

Sisällys

1 Johdanto.....	4
2 Unkarilainen kirjonta	6
2.1 Kirjontataiteen historiaa.....	6
2.2 Unkarilaiset kirjontatyylit.....	9
2.2.1 <i>Matyó</i> -tyyli	10
2.2.2 <i>Kalocsa</i> -tyyli.....	12
2.2.3 <i>Buzsák</i> -tyyli	14
2.3 Kirjontatöiden merkitys arjessa	15
3 Muut vaikutteet	18
3.1 Taide ja kankaat.....	18
3.2 Kirjallisuus	21
4 Painomallin suunnitteluprosessi	24
4.1 Kankaanpainanta	24
4.1.1 <i>Digitaalipainanta</i>	26
4.2 Luonnosteluvaihe	27
4.3 Muodot ja symboliikka.....	30
4.4 Värit.....	31
4.5 Käyttötarkoitus ja kohderyhmä	34
5 Kuosimallisto	36
5.1 Painomalli I	36
5.2 Painomalli II	37
5.3 Painomalli III	38
6 Yhteenvetoa ja työn arviointia.....	40
6.1 Kehitysmahdollisuudet	40
6.2 Tavoitteiden toteutuminen	41
Lähteet	43
Liitteet	45

1 Johdanto

Idea omasta kuosimallistosta syntyi talvella 2008 pakkaussuunnittelun kurssilla Tampereen ammattikorkeakoulussa. Kurssin tehtävänä tein Unkari-aiheiset alusvaatepakkaukset ja tätä kautta aloin kiinnostua kuoseista ja niiden suunnittelemisesta. Opinnäytetyöni on kuosimallisto, jonka innoittajana on ollut erityisesti unkarilainen kirjontataide. Kuosimallin suunnitteluun onkin liittynyt huolellinen perehtyminen unkarilaiseen kirjontaperinteeseen, jonka tyyllisuntia esittelen myös opinnäytetyössäni. Kirjallisessa osuudessa tarkastelen kuosin syntymistä ideointi, -tutkimus ja luonnosteluvaiheen kautta ja pohdin myös kankaanpainatamahdollisuuksia. Työn vaikutteina ovat myös unkarilaiset kansansadut, öljyväritaide ja erilaiset painokankaat.



Kuva 1: Oma valokuva pakkaussuunnittelukurssin lopputyöstä. Sàra Köteleki (SK)

Opinnäytetyössäni päätavoitteena on ollut perehtyä kuosin visuaalisen ilmeen luomiseen. Kankaanpainannasta esittelen peruskäsitteistön keskittyen digitaaliseen painomenetelmään, joka on kuosini painoteknologia. Tutkimushaasteena on selvittää millä tavalla hyödynnän unkarilaisen tekstiiliperinteen ominaispiirteitä oman tekstiilimallistoni suunnittelussa. Kirjontatöiden taustaa ja perinteitä ymmärtääkseni tutustun aluksi niiden historiaan ja sen jälkeen tarkastelen eri kirjontatyylejä kuosinsuunnittelun visuaalisena lähtökohtana. Vaikutteita otan myös muilta taiteen saroilta, jotta työ ei muistuttaisi liikaa kirjontatöitä.

Rohkeat värit ja runsaat kuviot ovat ominaisia unkarilaisen kansantaiteen kuvastossa. Painopinnaksi kuoseilleni sopisivat parhaiten isot sisustustekstiilit, koska yksityiskohtaiset muodot ja näyttävät värit pääsisivät parhaiten oikeuksiinsa. Ihanteellista kokoa olisivat esimerkiksi verhot tai vuodevaatteet. Työni lopputuote on kuosimallisto ja ideaa esittelevä esittelyportfolio yhteistyökumppaneille. Pää tavoitteeni on luoda kuoseista visuaalisesti mielenkiintoisia ja näyttäviä. Haluan toteuttaa kuosini painettuna vuodevaatteisiin tai verhoihin enkä vain tietokoneen näytölle nähtäväksi.

2 Unkarilainen kirjonta

2.1 Kirjontataiteen historiaa

Kirjontatyöt ovat merkittävä osa Unkarilaista kansantaidetta. Vaatteiden koristelun ja käyttötavaroiden lisäksi kansantaide on myös runoutta, musiikkia, tapoja ja tanssia. (Gink & Kiss 1971, 6.) Nykypäivän unkarilaisella kirjontataiteella on pitkät ja rikkaat perinteet jo keskiajalta, Tapani Pyhän hallintokaudelta (997 -1038) asti. Tapani Pyhän vaimolla, kuningatar Giselalla oli tuohon aikaan työhuone, jossa kuningattaren palvelijat ja nunnat valmistivat kallisarvoisia kirjontatöitä. Keskiajalla Unkarilla oli useita hallitsijoita ja kriisikausia, mutta kansantaide tuli paineesta huolimatta koko ajan vahvemmaksi ja taidokkaammaksi. 1300-luvulla nunnat tekivät kirjontatöitä luostareissa. Kirjontatyöt olivat yleensä kirkkotekstiilejä ja niitä valmistivat 1500- ja 1600-luvuilla kartanonrouvien ja nunnien lisäksi myös säätyläistytöt ja turkkilaiskirjojat. (Varjú-Ember 1963, 5-6.) Kirjominen on ilmeisesti alunperin ollut aateliston harrastus, joka on pikkuhiljaa nunnien ja palvelijoiden kautta levinnyt muun kansan taitoihin.

1800-luvun puolivälin jälkeen erilaiset tekotavat ja mallit kehittivät omaleimaisemmiksi. Mallit erosivat toisistaan monilla eri tavoilla, mutta perusteemat olivat usein samanlaiset. Omien havaintojeni perusteella eroavaisuudet ilmenivät eniten muodoissa ja sommittelussa. Aiheet pysyivät samanlaisina, sillä köyhillä seuduilla luonto tarjosi elannon, jonka vuoksi sitä kunnioitettiin ja arvostettiin. Kasviaiheet päätyivät näin myös kirjontatöihin piristämään arkea. Vaikutteet näkyvät hyvin vahvasti kussakin kirjontatyylissä. Unkarin historiallisen kehittymisen seurauksena voidaan sanoa, että vaikutteet tulivat pääosin idästä ja lännestä (Fél 1961, 22). Idän vaikutteet tulivat luultavasti Romaniasta, Transilvanian (historiallinen alue, nykyään osa Romaniaa) kuullessa vielä Unkarille, kun taas lännestä tulevat vaikutteet juontavat juurensa Itävalta-Unkarin aikaisesta kaksoismonarkiasta.



Kuva 3: Itävaltalaisista kirjontaa, Ukrainian embroidery
(www.thetextileblog.blogspot.com)



Kuva 2: Romanianlainen tanssiesitys. Dinu Lazardin
kuva: People and Traditions, Northern Romania
(www.fotografu.ro)

Koska taidokkaimmat kirjojat olivat useimmiten maatalouksista, köyhemmästä kansasta, materiaalien ja työvälineiden saatavuus oli rajallista. Köyhyydestä huolimatta kirjontatyöt olivat taidokkaita ja kauniita. (Gink & Kiss 1971, 6.) Vaikka kirjojat olivat köyhiä, heidän taitonsa hioutuivat tehokkaammin, koska muita kanavia itseilmaisuuksiin ei juurikaan ollut. Talonpoikaisyhteisöissä kansantaiteesta oli tullut merkittävä osa itseilmaisua. Työt kuvastivat kaukaisilla seuduilla asuvien kansojen ja kyläläisten taiteellista makua ja pyrkimyksiä. Se oli yhteisöllistä taidetta. (Gink & Kiss 1971, 6.)

Kansantaiteessa vallitseva maku tai tyyli määräsi muotojen ja teemojen rikkauden, josta yksittäiset taiteilijat keräsivät inspiraationsa. Aikojen saatossa heidän näkemyksensä ja kykynsä muuntuivat rikastaen uusia tyyliä, ja näin kirjontatöistä kehkeytyi yhä omaperäisempiä. Taidokkaimmat taiteilijat olivat yleensä köyhemmistä yhteisöistä ja sen vuoksi tuotokset oli usein tehty vain omaan käyttöön tai lahjaksi. Vaikka tietyt elementit viittaavat samaan alkuperään, taiteilijoiden koristeelliset teemat, sommitelmat ja väritykset ovat todellisuudessa hyvin vaihtelevia taiteellisilta perinteiltään. Eroavaisuudet korostuvat erityisesti eri maantieteellisillä alueilla ja etnisillä yhteisöillä. Etnisissä ryhmissä vallitsevat taiteellisen tulkinnan muodot ovat säilyneet niin tunnistettavina, että ne voidaan edelleen selvästi havaita tai erottaa toisistaan. (Gink & Kiss 1971, 6-7.) Kukat lienevät suosittu aihe niiden laajan kirjoituksen vuoksi. Maantieteellisesti Unkari sijaitsee hedelmällisellä seudulla, jossa kukoistaa noin 2 200 erilaista kasvilajia (Flora and Fauna of Hungary 2003-2004).

Yksittäisten alueiden kansantaiteelliset erot näkyvät töissä muotojen ja koristeellisen suunnittelun vaihteluina. Muuttumattomana elementtinä pysyy kaikilla Unkarin alueilla teoksista huokuva taiteellinen hilpeys tai suru ja vilpitön halu luoda jotakin kaunista. (Gink & Kiss 1971, 5-9.)

"Let us take good care, that the people who sing, the people who create myths, the woman who draw pictures and the men who carve wood and bone do not become extinct, for their extinction would mean the end of mankind. Let us preserve, collect and disseminate their works; let us learn from them; let their art which is as permanent as nature and as continuous as history, become a part of our own living soul."

-Gyula Juhász

2.2 Unkarilaiset kirjontatyylit

Aikojen saatossa unkarilaiseen kulttuuriin on kehittynyt monenmoisia kirjontatyylejä. Yleisimpiä näistä ovat matyólainen, kalocsalainen ja buszakilainen kirjonta. Eri alueilla on omat kirjontatapansa, muita malleja ovat esimerkiksi palócialainen, turailainen, baranyalainen, sárköziläinen ja vásárhelyyläinen malli. Kuvallisesti aiheet olivat hyvin naturalistisia kasvi- ja eläinaiheita. (Suomi – Unkari Seura 1994, 6.) Seuraavassa lyhyt esittely kolmesta yleisimmästä kirjontatyylistä ja pohdintaa, miten niitä voisi hyödyntää kuosimalliston suunnittelussa. Viimeisessä kappaleessa tarkastelen kirjontatöiden merkitystä Unkarilaisessa arjessa.



Kuva 4: Emese Kerkayn kuvat: Hungarian Regional Embroideries (www.hungaria.org)

Unkarin kartta



Kuva 5: Unkarin kartta, johon merkitty kirjonta-alueet. (SK)

2.2.1 Matyó-tyyli



Kuva 6: Näyte Matyólaisesta kirjonnasta.
(Gink & Kiss 1971, 100.)

Matyó-kirjonta on yksi tunnistettavimmista ja suosituimmista kirjontatyyleistä Unkarissa. Alueellisesti se sijoittuu Pohjois-Unkariin tai Unkarin koillisiin osiin Mezökövesdin ja Szentistvánin kaupunkien lähetyville. (Matyó Regions 2006.) Matyó -heimolaiset olivat köyhiä. Heidän varallisuutensa ei riittänyt hintaviin ja muodikkaisiin silkkikankaisiin, joten he alkoivat jäljentää silkkikankaan kuvioita

kirjomalla. Kukin kirjoja lisäsi töihin jotakin uutta ja näin

kirjontatyylistä muodostui rehevä ja värikäs kukkameri, joka täytti koko kirjottavan pinnan. (Suomi – Unkari Seura 1994, 6.)

Toinen toistaan kauniimmat kirjontataideteokset saavuttivat paljon huomiota ja ovat edelleen suuressa suosiossa. Mallien runsaus ja koristelun määrä kehkeytyi myös kilpailuksi, jonka seurauksena saattoi syntyä jo hieman mauttomiakin töitä. Kirjontojen arvo kasvoi töiden kehittyessä ja vähitellen siirryttiinkin yhä kalliimpiin kirjontoihin. Matyó-kirjonta saavutti suurta suosiota 1800-luvun lopulla: taitavilta kirjojilta tilattiin paljon töitä myös säätyläisten käyttöön. Suosion kasvaessa siirryttiin käyttämään oikeita silkkikankaita ja silkkilankoja. Lopulta käytössä olivat jopa kulta- ja hopealangat. (Suomi – Unkari Seura 1994, 6-7.)

Suuret ja värikkäät kukkakuviot yhdistettynä kasvien varsiin ja lehtiin ovat ominaisia Matyó-tyylille. Kuviot saattoivat välillä olla hyvinkin monimutkaisia ja kiemurtelevia, mutta niissä oli kuitenkin aina sama perusidea. Vanhimmissa matyó -kirjonnoissa

käytettiin väreinä vain punaista ja sinistä, yleensä lakanoiden reunoissa.

Turkisvaatteiden kirjonnat olivat varhaisimpia Matyó-töitä. Turkkurit kirjoivat monenmoisia vaatekappaleita, esimerkiksi viittoja (suba) ja jakkuja (ködmön). (Suomi-Unkari Seura 1994, 7.) Vaikka turkiskauppa olikin enimmäkseen miesten ammatti, turkkien koristeellisesta kirjonnasta vastasivat yleensä naiset. Legendan mukaan matyó-kirjonnan värityksillä oli erityinen merkitys: musta symboloi pohjavärinä maaperää, josta elämä kasvaa. Se on ikään kuin multaa, jossa kasvien on hyvä kasvaa värikkäästi. Punainen väri symboloi kesää, valoa ja riemua kun taas sininen kuvastaa surua ja kuolemaa. (Gink & Kiss 1971, 79.)

Painomallieni suunnittelussa suurimpana innoittajana on ollut nimenomaan matyólainen kirjontatyö. Tavoitteenani on käyttää suurimmaksi osaksi matyólaisia vaikutteita muun muassa värityksen ja muotojen osalta. Haluan omissa kuoseissani toistaa myös mustaa taustaväriä, sillä se on yksi matyólaisen kirjontatyön tunnusmerkkejä. Sommittelultaan kirjontojen kuviot ovat usein hyvin tiiviisti kiinni toisissaan. Haluan pitää omat painomallini kuitenkin mahdollisimman ilmavina. Kuosini painopiste on kankaan keskiosassa pystysuuntaan nousevana. Tällöin keskikohdassa on hieman tiheämpää sommittelua, mutta reunat on tarkoitus jättää täysin tyhjiksi.



Kuva 7: Matyó -naiset kirjovat. (Gink & Kiss 1971, 99.)

Matyólaista kulttuuriperintöä pidetään tänäkin päivänä tehokkaasti hengissä, sillä Mezökövesdissä sijaitsee vuonna 1991 perustettu Matyó –kansantaiteen yhdistys. Yhdistyksen tarkoituksena on kehittää matyólaisen kansantaiteen arvoja ja siirtää niitä eteenpäin tuleville sukupolville. Yhdistyksen jäsenet osallistuvat erilaisiin

aktiviteetteihin, jota ovat esimerkiksi tanssi, kirjonta ja puun kaiverrus. Tanssiesityksiä on järjestetty jo yli 60 vuoden ajan ja tanssiryhmä on tunnettu myös kansainvälisesti. Esitysten tavoitteena on säilyttää matyólainen kulttuuriperinne elossa. (www.matyofolk.hu)

2.2.2 Kalocsa-tyyli

Kalocsalainen kirjontatyyli vallitsi Etelä-Unkarissa Bács-Kiskun läänissä, samannimisen kylän lähetyvillä. Tuolle alueelle ominaista ovat laajat tasangot ja monet puutarhat, jotka mahdollistivat tuottoisan paprikan viljelyn. Kalocsa on kuuluisa paprikoistaan ja tämä näkyy heidän kirjontatöissään mielenkiintoisina kuvioelementteinä. Tämä kirjontatyyli on Unkarissa yksi tunnetuimmista, sillä se on säilynyt hyvin samankaltaisena tähän päivään asti. Kalocsalaiset koristekirjonnat saivat usein alkunsa käsivaralla tehdyistä piirustuksista, jotka sitten kirjottiin kankaalle sekalaisilla menetelmillä.

Suunnittelemisen ja mallipiirustuksien teko oli "writer woman"-nimisen naisen työtä. (Gink & Kiss 1971, 108.)



Kuva 8: Oma kuva Unkarista ostetusta kansallispuvun kauluksesta.



Kuva 9: Seinämaalaus Kalocsassa. (Gink & Kiss 1971, 127.)

Tyylisuuntaus sai alkunsa 1800-luvun puolivälin jälkeen, jolloin kirjontatyöt olivat aluksi täysin valkoisia ja niissä oli myös koristeellisia reikiä, jotka loivat pitsimäisen vaikutelman. 1800-luvun lopussa Kalocsalainen tyyli kehittyi hyvinkin muodikkaaksi ja reikien käyttö kirjontatöissä väheni. Jotkut kirjojat halusivat kuitenkin yhdistellä uutta Kalocsalaista tyyliä ja vanhaa aikaa

edustavaa pitsimäisyyttä. (Kalocsa Embroidery 2007 - 2010.)

Kirjonnan ja muun kansantaiteen lisäksi Kalocsan alueella suosittiin paljon myös seinämaalauksia. Seinämaalaukset olivat yhtä värikkäitä kuin kirjonnatkin ja täyttivät yleensä koko maalattavan pinta-alan kauniilla kukkaiskuviolla ja köynnöksillä. (Gink & Kiss 1971, 108.) Kalocsalainen tyyli muistuttaa hieman Matyó-kirjontaa, mutta ei ole niin täyteen ahdettu, ja taustavärinä on aina valkoinen. Kalocsalainen tyyli on realistisempaa kuin esimerkiksi matyólainen kirjontatyyli. Tämän huomaa pidemmistä köynnöksistä ja niiden varsille luonnollisemmin asettuvista kukkaelementeistä. Sanotaan, että aidon kalocsalaisen kirjontatyön tunnistaa siitä, että se ei ole täysin symmetrinen. Ensisilmäyksellä saattaa luulla kuvioiden olevan identtiset, mutta todellisuudessa pientä vaihtelua on muodoissa ja väreissä. (Kalocsa Embroidery 2007 - 2010.) Tämä johtuu ilmeisesti käsivaralla tehdyistä malleista, sillä tekniikalla ei ole tarkoitukseen saada täysin symmetristä ja tarkkaa kuviota.

Kalocsalaisessa kirjontatyylissä aiheena käytettiin usein tulppaneja, liljoja ja paprikoita. Värejä käytettiin aluksi melko rajoitetusti. Eniten kirjunnoissa käytettiin mustaa, sini-musta yhdistelmää ja sini-puna yhdistelmää. 1900-luvun lopulla mukaan otettiin rohkeasti myös vihreä, vaaleanpunainen ja keltainen. Töihin pyrittiin saamaan mahdollisimman todenmukaiset sävyt, mutta niillä oli paljon muitakin merkityksiä (Kalocsa Embroidery 2007 - 2010). Esimerkiksi kansallispuvussa vaaleanpunaisen vivahteita käytettiin nuorten puvuissa, kun taas violetin ja vihreän sävyt olivat yleisiä keski-ikäisillä naisilla. Surua kuvasti sinisen, violetin ja vihreän väriyhdistelmä. (Suomi-Unkari Seura 1994,9.)

Kalocsalaisessa kirjontatyylissä minua kiehtoo eniten sen symmetrisyys. Tavoitteeni on yhdistellä omassa painomallissani matyólaiseen väritykseen ja muotoihin kalcsalaista symmetrisyyttä. Mikäli suunnittelen kuosimallistooni myös valkopohjaisen painomallin, se voisi muistuttaa enemmän tätä tyyliä.

2.2.3 Buzsák-tyyli



Kuva 10: Näyte Buzsákilaisesta kirjonnasta.
(Gink & Kiss 1971, 44.)

Buzsákilainen kirjontatyyli on peräisin samannimisestä kylästä Länsi-Unkarista Balaton järven eteläpuolelta. Tämäkin kirjontatyyli on Unkarissa hyvin suosittu, ja perinteikäs.

Kirjontatöistä päätellen buzsákilaiselle kirjonnalle ominaisia ovat ruusukuvioinnit yhdistettynä suoraviivaisiin varsiin ja tyyliteltyihin lehtiin.

Muotokieleltään buzsák erottuu selvästi muista kirjontatyyleistä, sillä se ei pyri sulavuuteen ja kiemurteleviin muotoihin.

Buzsákilaiset mallit ovat

kehittyneet tiukan säännöllisiksi ja jopa hyvinkin geometrisiksi. (Suomi – Unkari Seura 1994, 6.) Geometrisuuden lisäksi buzsákilainen kirjonta erottuu muista kirjontatyyleistä värivalinnoillaan. Yleensä käytössä on vain kahta väriä, mutta joissakin töissä niitä on useampia tehostamassa päävärejä. Suosittuja värejä ovat yleensä punainen, musta ja sininen tai niiden yhdistelmät. Buzsákilaisesta kirjonnasta ei ole saatavilla tietoa, seuraavassa kuvaankin omia havaintojani tyylistä.

Buzsákilainen tyyli suosii selkeitä muotoja ja suoria linjoja. Esimerkiksi kukkakuviot on tarkkaan mitattu symmetrisiksi. Kukkien lisäksi käytetään myös tähtikuvioita ja sieltä täältä kasvavia kiemuroita, jotka eivät kuitenkaan muistuta kasvien köynnöksiä.

Ruutukuviot ja sydämet ovat myös suosittuja ja niissä on usein täytteenä raitoja tai pieniä ruudukoita. Buzsákilainen kirjonta on tarkan yksityiskohtaista ja hillityn väristä.

Jo kuosin luonnosvaiheessa kiinnostuin kukkien geometrisista versioista ja niiden yhdistämisestä orgaanisiin muotoihin. Buzsákilaisesta kirjonnasta mieleenpainuvimpana innoittajana onkin kuvioden jäykkä suoraviivaisuus. Tämä on täysin vastakohtainen

suunnittelutapa esimerkiksi matyólaiseen kirjontaan verrattuna. Näiden kahden yhdisteleminen saattaisikin tuottaa mielenkiintoista kuviojälkeä.

2.3 Kirjontatöiden merkitys arjessa



Kuva 11: Hääseremonia. (Gink & Kiss 1971, 13.)

Kirjontatöillä on ollut tärkeä merkitys unkarilaisessa perinteessä, sillä ne ovat olleet symbolisesti mukana monessa elämäntilanteessa syntymästä kuolemaan. Erityisesti hääseremonioissa kirjontatöiden merkitys on ollut tärkeä.

Myötäjäiset olivat morsiamen perheen lahja sulhasen perheelle. Lahja saattoi olla myös rahallinen, mutta unkarilaisessa kulttuurissa rahan sijaan arvostettiin suuresti morsiamen äidin kirjomia kappioita ja muita liinavaatteita. Niiden esittely oli hääpäivän

seremonioissa kohokohta ja niitä ihastelivat sukulaisten lisäksi myös muut kyläläiset. Kirjontamallit olivat perhesalaisuuksia ja niistä tehtiin mahdollisimman kauniita tyttären tulevaisuuden turvaamiseksi. Perinteenä oli myös, että anoppi kävi tarkistamassa kirjontatöiden laadun ja määrän ennen kuin hän hyväksyi miniänsä kelvolliseksi. (Suomi-Unkari Seura 1994, 6.) Rikkaan avioliiton toivossa kirjonnoista tehtiin yhä parempia ja monimuotoisempia.

Tyttövauvan synnyttyä äiti ryhtyi välittömästi suunnittelemaan kappioita, jotka valmistettiin yleensä pellavasta ja hampusta. Kaikki vaatteet ja kodin tekstiilit valmistettiin ennen tytön naimisiinmenoa ja tämän jälkeen hänen piti pian ryhtyä suunnittelemaan oman lapsensa kappioita. Mikäli vaimo kuoli lapsettomana tai hänellä oli pelkästään poikavauvoja, kirjontatyöt siirtyivät takaisin vaimon perheelle. Kirjontataitoja edellytettiin jo 6 - 7 vuotailta tytöiltä, sillä kirjontaa arvostettiin yhtä paljon kuin esimerkiksi peltotöitä. Talonpoikaisyhteisöissä kirjontatyöt miellettiin taiteeksi ja niitä tilattiin omien tarpeiden lisäksi myös muilta lahjakkailta taiteilijoilta.

Kapioiden määrä kertoi siis varallisuudesta, mutta se vaihteli myös alueittain. (Suomi-Unkari Seura 1994, 6.)



Kuva 12: ”Puhdas huone” Kunságissa. (Gink & Kiss 1971, 121.)

1600-luvulla vaurailta seuduilla talonpoikaistaloihin alettiin rakentaa useita huoneita ja yksi näistä oli niin sanottu ”puhdas huone”, jonne sijoitettiin näkyvälle paikalle ”puhdas vuode”. ”Puhdas vuode” koostui nuoren vaimon kapiosta ja muista häälahjoista.

Huoneeseen koottiin näytille arvokkaimmat

esineet ja tekstiilit kuvastamaan varallisuutta. ”Puhdas vuode” oli näyttävä kokonaisuus muhkeine tyynyineen ja kauniine kirjontoineen. (Suomi-Unkari Seura 1994, 6.)

Tekstiilit kuvastivat varakkuuden lisäksi myös yhteiskunnallista asemaa ja siviilisäätystä. Ne liitettiin tekijöihinsä niin voimakkaasti, että tekstiilit saatettiin pistää jopa hautaan mukaan, koska niiden katsottiin olevan osa vainajan persoonaa. Tuohon aikaan voitiin vaatteista päätellä oliko henkilö naimisissa, naimaton vai leski. Musta yleisväritys kertoi usein leskeydestä, kun taas nuorilla vaimoilla oli päässään koristeellinen päähine. Tytöillä oli päässään päähineen sijasta nauha tai panta. Päähine saattoi monilla alueilla olla myös häälahja anopilta tai kummilta. (Suomi-Unkari Seura 1994, 6.)

Unkarilainen kansantaide on edelleen näkyvästi esillä ja muistuttaa vahvoista perinteistä. Unkarinmatkoistani ovat elävästi jääneet mieleen kirjontatyöt, joita myydään keskustassa lähes jokaisessa kojussa ja kaupassa. Kiehtovinta on huomata kirjontamallien muuttumattomuus ja niiden tunnistettavuus vuosien vaikutuksesta huolimatta. Unkarilaisiin perinteisiin syventyminen ja niiden tutkiminen on ollut oman kuosimallistoni luomistyön kannalta tärkeää ja se on samalla lisännyt oman perhetaustani arvostamista. Aiheeseen perehtyminen on samalla ollut henkilökohtainen

tutkimusmatka juurilleni. Kirjontatöistä on päällimmäisenä jäänyt mieleen niiden loistokas värimaailma ja eksoottinen muotokieli. Kansantaiteesta huokuu unkarilaisten positiivinen elämänsenne ja rakkaus käsitöitä ja niiden koristelua kohtaan.

Lopputuloksena syntyy kuosimallisto, jossa yhdistyy omien tutkimuksieni pohjalta unkarilainen kirjontataide ja nykypäivän suomalainen suunnittelu.

3 Muut vaikutteet

3.1 Taide ja kankaat

Öljyvärimaalaus on kiinnostanut minua pienestä pitäen: lapena osallistuin aikuisten maalauskurssille, joka kesti yhteensä kuusi vuotta. Kiinnostukseni perinteiseen öljyväritaiteeseen heräsi samoihin aikoihin ja vaikutukset näkyvät nyt myös kuosinsuunnittelussa. Maalasin paljon kukka-asetelmia, koska niissä sai käyttää räikeitä värejä ja tehdä orgaanisia muotoja. Kiehtovinta öljyväreissä on niiden maalausjälki ja koostumus. Paksulla värikerroksella maalauspinna näyttää kolmiulotteiselta, kun taas ohuelti maalatussa työssä yksityiskohdat korostuvat selkeämmin.

Eräs suosikkimaalareistani on yhdysvaltalainen Martin Johnson Heade, joka teki paljon kukka-aiheisia maalauksia romantiikan aikakautena. Hänen töissään pidän erityisesti muodoista ja sommittelusta. Värit ovat heleitä ja luonnollisia, mutta Headen maalauksissa on silti myös satumaista tunnelmaa. Hän maalasi kukka-asetelmien lisäksi myös maisemia ja lintuja. Omaan kuosiini haluan kirkkaat värit, mutta muotojen pitää kuitenkin muistuttaa myös unkarilaisissa käsitöissä esiintyviä kukkia.

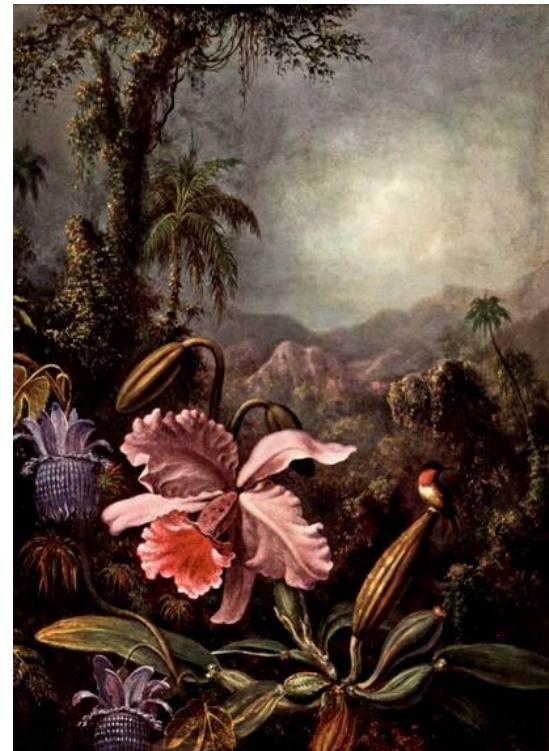


Kuva 13: Headen maalaus nimeltä: Apple Blossoms vuonna 1878.
(www.wikipedia.org)

Viereisessä teoksessa on luonnonmukaiset värit ja harmoninen tunnelma. Murrettu vihreä ja vaaleanpunainen sopivat hyvin yhteen. Omenan kukintoa kuvaava maalaus on aiheena romanttinen ja aikakautta kuvastava. Muodot ovat kauniita ja aidon näköisiä. Silti kukissa ja lehdistä on hehkua, joka tuo teokseen

hieman satumeisen tunnelman. Työtä katsellessa mieli lepää, ja mielikuvitus vie välittömästi katsojan kesäisiin tunnelmiin omenapuun juurelle.

Oikealla olevassa työssä on pehmeät sävyt ja rauhallinen tunnelma. Headen maalaustyyli on tarkkaa ja yksityiskohtaista, mikä pysäyttää katsojan ihailemaan töitä pitkäksi aikaa. Sommitelmallisesti maalaus on tasapainossa, sillä etualalla olevat kukat pääsevät selkeästi oikeuksiinsa taustalla olevan rauhaisan taivaan ansiosta. Värit ovat heleät ja muodot kiemurtelevan kauniit. Teoksesta huokuu selkeästi romantiikan aikakausi. Tälle aikakaudelle olivat ominaista luonnon innoittamat aiheet, subjektiivinen tunneilmaisuus ja samalla mielikuvituksellinen korostus.



Kuva 14: Headen maalaus nimeltä: Orchids Passion Flowers and Hummingbird 1880.
(www.wikipedia.org)

Öljyväreillä saa siis aikaan näyttäviä pintatekstuureja.

Kuosien luonnosteluvaiheessa tein aluksi kuvia vain tietokoneella, mutta myöhemmin käytin erilaisia maalaustekniikoita kuvien työstämisessä. Headen töissä hyödynnetään taitavasti öljyvärien ominaisuuksia värien ja pinnan suhteen. Paksuutta töissä ei juurikaan ole, mutta maalauksellisuus on kuitenkin nähtävissä. Lähempää tarkastellessa huomaa siveltimen hennon ja harkitun tarkan maalausjäljen. Työt ovat maalauksellisuudestaan huolimatta tarkkoja ja täyteläisen värisiä. Samanlaista tyyliä olen tavoitellut myös omassa kuosissani. Lukuisten sävyjen toistaminen ei ole mahdollista perinteisillä painomenetelmillä, mutta digitaalisesti painettuna mahdollisuudet ovat rajattomat. Voin esimerkiksi käyttää varjostuksia ja korostuksia muodoissa sekä säilyttää kaikki pienimmätkin yksityiskohdat. Headen lisäksi maalaustaiteellisia innoittajia on ollut useita ja heidän työnsä ovat muistuttaneet minua öljyväritöiden voimasta ja niiden visuaalisista vahvuuksista. Akryylimaali muistuttaa koostumukseltaan paljon öljyväriä, mutta kuivuu huomattavasti nopeammin ja ohentuu vedellä. Kustannuksiltaan se on edullisempi kuin öljyväri, joten olen tehnyt uusimpia luonnoksia akryyliväreillä öljyvärien pintatekstuuria jäljentäen.

Innostukseni painokankaisiin on virinnyt vasta viime vuosina, mutta kiinnostusta kankaisiin ja kuoseihin on ollut jo pienestä pitäen. Kiinnitän usein huomioni myös

näyteikkunoissa oleviin sesonkikankaisiin ja saan niistä inspiraatiota omaan kuosinsuunnitteluuni. Tutkin kankaita paljon myös kirjoista, lehdistä ja internetistä.

Skandinaavinen ja moderni tyyli on ollut vahva elementti suomalaisessa sisustuksessa. Se on saavuttanut suosiotaan pelkistetyn värimaailmansa sekä kulmikkaiden muotojensa ansiosta. (Savitie 2009.) Haluan kuosini poikkeavan täysin skandinaavisesta ihanteesta. Tavoitteeni on saada aikaan näyttävä ja värikäs kuosi, joka on samalla uskalias, mutta silti aikaan sopiva. Tämänkaltaiselle suunnittelulle uskon olevan kysyntää ja kiinnostusta. Esimerkkinä suuren suosion saavuttaneet Marimekon Kanteleen kutsu -kangas ja Iittalan Taika-astiasarja ovat enteilleet värikkäämpää muutosta jo jonkin aikaa. Suurimmat painokangassuosikkini löytyvät kuitenkin jo 1950-luvulta.



Kuva 15: Sanna Annukan Marimekolle suunnittelema Ihmemaa-kangas (www.marimekko.fi)



Kuva 16: Klaus Haapaniemen suunnittelema Satumetsä-kuvio. (www.iittala.com)

Raili Konttinen (s.1932) on somerolaissyntyinen painokangassuunnittelija, joka rakensi loistokkaan uransa Porin Puuvillatehtaassa. Opintonsa Konttinen oli suorittanut Taideteollisessa oppilaitoksessa vuosina 1950–1954 ja painokangassuunnittelijana hän aloitti vuonna 1955. (Jaakkola 2008.)

Uransa alkuaikoina Raili Konttisen suunnittelutytyyli oli melko kokeellista. Kankaissaan hän suosi pienikokoisia kuvioita ja aiheina olivat usein kasvit ja abstraktit viiva- ja



Kuva 17: Raili Konttisen suunnittelema kuosi (Jaakkola 2008)

ansioista. Sitä on kuvattu myös voimakkaaksi ja suurikuvioiseksi. (Jaakkola 2008)

ruutusommitelmat. 1960-luvun puolivälissä kuosien mittasuhteet kasvoivat ja kuvioissa toistuivat isot kukkaelementit ja graafiset muodot. Myöhemmin suunnittelu keskittyi enemmän geometrisiin malleihin. Niiden värit olivat usein mustavalkoisia tai kirkkaiden perusvärien yhdistelmiä. Raili Konttisen suunnittelutyylä on kuvailtu spontaaniksi sen

lennokkaan piirustusjäljen

Viereisessä kuvassa on Raili Konttisen suunnittelema kuosi (1979-73). Tämä on suosikkikuosini, sillä siinä yhdistyy muotojen graafisuus ja orgaaniset kasvielementit. Värit ovat rauhaisat ja sointuvat hyvin yhteen. Muodot ovat suuria ja niitä yhdistävät ohuet viivat. Omissa kuosiluonnoksissani huomaan paljonkin vaikutteita tästä kankaasta. Olen pyrkinyt rytmillisesti samankaltaiseen ilmaisuun ja jatkuvuuteen. Elementit ovat tasapainossa toisensa kanssa ja luovat rauhaisan tunnelman. Ylöspäin kasvavat muodot ovat mielestäni erityisen kauniita.

3.2 Kirjallisuus

Kirjallisena vaikutteena on kirja nimeltä: Unkarilaisia kansansatuja. Satuja on yhteensä viisitoista ja ne ovat noin viiden sivun mittaisia. Alkuperäiset kirjoittajat eivät ole tiedossa, mutta kirjan on suomentanut Anni Swan. Teos on todellinen löytö, sillä sadut ovat kiehtovia ja innostavia, enkä ole löytänyt vastaavanlaista kirjastoista. Kirjassa on myös satuihin liittyviä kuvia. Ne on toteutettu mielenkiintoisella, hiilitöitä muistuttavalla tekniikalla, joka sopivasti tukee tekstiä. Satujen lukeminen on auttanut minua ymmärtämään yhä paremmin unkarilaista historiaa ja maisemaa. On hyvä perehtyä visuaalisen kansantaiteen lisäksi myös kirjalliseen tuotantoon, joka antaa aivan uuden ulottuvuuden kirjontatöiden ja muiden taideteosten tarkastelulle.

Satujen aiheet eivät olleet kovinkaan perinteisiä verrattuna esimerkiksi Punahilkkaan tai Kultakutriin. On yllättävää, miten lennokkaita ja välillä jopa mielettömiä juonenkäänteitä joissakin tarinoissa on. Tekstistä välittyy kirjoittajien rikas mielikuvitus ja ammattitaito lastenkirjailijoina. Tuntuu välillä kuin sadut olisivat lasten keksimiä. Unkarilaiset kansansadut olivat mielestäni paljon värikkäämpiä ja mielikuvituksellisempia kuin suomalaiset sadut, joita olen itse tottunut lukemaan pienenä. Satuja lukiessa huomasin, miten helppo niihin oli heittäytyä, vaikka aiheet saattoivat välillä olla hieman omituisia tuntuksia. Alapuolella on lainauksena erään sadun alkukappale.

"Kaukana, kaukana valtamerten tuolla puolen, lasivuorten takana kasvoi alastomalla Älä-etsi- ja Koira-älä-kysy-kalliolla seitsemän solakkaa pajupuuta. Joka puun joka oksalla riippui repaleinen paitariepu, ja joka paidan joka poimussa oli kapallinen kirppuja. Ja se, joka ei tätä satuani tarkasti kuuntele, tulkoon kirppulauma paimeneksi. Mutta jos yksi ainoakaan kirpuista pääsee pois karkaamaan, purkoot kaikki muut verenhimoiset kirput paimenen kuoliaaksi."

Jokaisessa sadussa luonto on hyvin keskeinen ja tärkeä osa tarinankerrontaa. Tämä teema toistuu selvästi myös kirjontatöissä, sillä lähes kaikki kuvioiden aiheet tulevat kasveista ja kukista. Lisäksi kuninkaalliset ja kuolema olivat saduissa toistuvia aiheita. Kuoleman suuri merkityshän näkyy myös kirjontatöiden värisymboliikassa, jonka mukaan sininen väri kuvastaa kuolemaa. Kuolemasta kerrotaan melko avoimesti muutamassa sadussa.



Kuva 18: Kuvituskuva sadusta: Tuhka-Jussi
(Swan 1957, 119.)

4 Painomallin suunnitteluprosessi

4.1 Kankaanpainanta

Kankaanpainanta on kuvioden eli printtien ja kuosien painamista tekstiilipinnalle.

Kankaita painettiin aluksi puisilla leimasimilla lähinnä Aasiassa ja Egyptissä.

(www.wikipedia.org) Nykyään kankaanpainantamenetelmiä on useita. Teollisessa tuotannossa käytetyimpiä menetelmiä ovat rotaatiopaino- ja laakapainotekniikka. Myös digitaalinen painaminen on yleistynyt viime vuosina teknisen kehittymisen myötä.

Kankaanpainannassa kuviot muokkautuvat luonnosteluvaiheesta painomalleiksi.

Painomalli on kankaalla toistuva kaksiulotteinen kuva, kuosi. Jos kankaalle painetaan vain yksi kuva, sitä kutsutaan printiksi, mutta jos kuvio on jatkuva se on kuosi.

(Pellonpää-Forss 2009, 10) Kuuluisia kuoseja ovat esimerkiksi Maija Isolan Marimekolle suunnittelema Unikko-kuosi (1964) tai Arja Mattilan suunnittelema Miljoonasydän (1971) (Niinimäki & Saloniemi 2008, 140). Painokangassuunnittelu on yleisesti jaettu kahteen eri kategoriaan: jatkuvan pinnan suunnitteluun ja yksittäisen kuvan eli printin suunnitteluun. (Pellonpää - Forss 2009, 10.)

”Mallien suunnittelijalla on oltava mielikuvitusta, koristeellista sommittelukykä, värirakkautta, kyky saada kuvallisia vaikutteita näkemästään. Käsi on kasvatettava ohjaamaan kynää ja pensseliä, silmän on toimittava käden tuomarina ja mielikuvituksen ruokkijana ”

- Helena Perheentupa

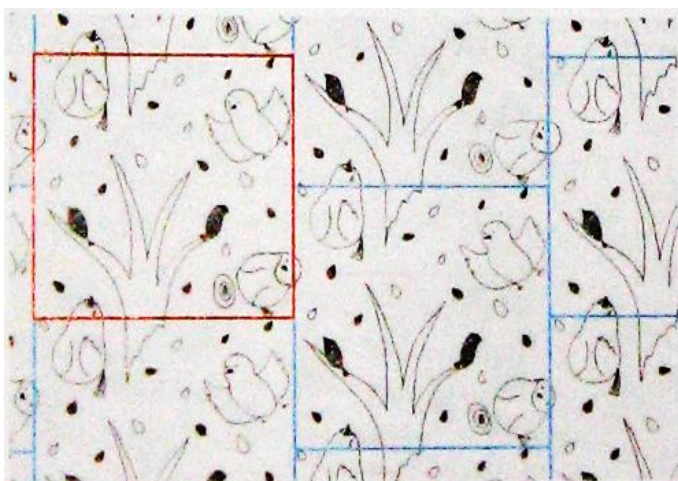
Kankaanpainantaprosessi alkaa luonnosteluvaiheesta. Tämä on vaihe, jossa suunnittelija perehtyy ideaansa ja käyttää monia luonnostelutekniikoita saadakseen aikaan haluamansa kädenjäljen. Tulevan kuosin muotoja, teemoja, värejä ja suhteita esittelevä ideasivu on kätevä työkalu luonnosvaiheessa, sillä siihen on koottu alkuperäisen idean värimaailma, tunnelma, kuviot ja niiden suhteet. Suunnittelija tekee useita luonnoksia ennen kuin niistä erottuvat potentiaalisimmat teokset. Kun tulevan painomallin tekstuuri, värit ja muodot ovat selvillä, niitä voi vielä viimeistellä tietokoneella, joka on perinteisesti suunnittelutyössä kuitenkin vain apuväline. (Pellonpää-Forss 2009,

103,111.) Digitaalisen painomenetelmän kehittymisen myötä painomalleja tehdään myös pelkästään tietokoneella.

Kankaanpainantaa voi tehdä moneen eri tarkoitukseen. Jos kyse on teollisesta tuotannosta, on tärkeää ottaa selville tulevan tuotteen markkinointitilanne. Tämä on aloitettava jo ennen suunnittelutyötä sillä asiaan perehtyminen vaatii aikaa. On hyvä kartoittaa myös kansainvälistä tarjontaa, sekä ottaa selvää tulevista ennusteista ja julkaisuista. Taidekäsityöläisen lähtökohta on erilainen, sillä hän voi toteuttaa luovuuttaan ilman kaupallisia rajoitteita. (Pellonpää-Forss 2009, 103.) Oma painokankaani ei tule teolliseen tuotantoon, joten suunnittelutyö ja lopullisen kuosin tekeminen on oman luovuuteeni varassa.

Raportti on tekstiiliteollisuudessa käytettävä termi, joka tarkoittaa mallikertaa. Se jatkuu kankaalla saumattomasti ja sisältää painomallin sommitteluelementit tarkasti sijoitettuna niin, että ne eivät ensisilmäyksellä erotu kokonaisuudesta. Mallikerta voi olla koko kankaan levyinen, mutta yleensä korkeus on 64 cm. Se voi olla myös 91,4 cm tai 101,8 cm. (Pellonpää-Forss 2009, 21.) Raportti tulee suunnitella tarkoin, jotta rytmitys toimii ja kuvioelementit ovat sulassa sovussa keskenään. Raporttirakenteen valintaan vaikuttavat elementtien ominaisuudet kuten muodot, koot ja suunnat. Rakenteita ovat: suora raportti, nouseva tai sivuttain siirtyvä raportti sekä pisteraportti. (Pellonpää-Forss 2009, 153, 156-159.)

Päätin jo suunnittelun alkuvaiheessa, että haluan muotojen olevan ylöspäin nousevia. Koska kyseessä ovat kukkamuodot ja köynnökset, tuntui luontevalta suunnitella ne taivasta kohti kurkottaviksi, jatkuviksi elementeiksi. Tässä tapauksessa paras raporttirunko on suora raportti (block repeat, straight repeat). Se voi syntyä toistamalla yhtä elementtiä tai sitä voidaan kasvattaa sommittelemalla lisää pintoja eri suuntiin. (Pellonpää-Forss 2009, 156.)



Kuva 19: Esimerkkikuva nousevasta raportista.
(Pellonpää-Forss 2009, 157.)

Raporttien rungot koostuvat ruudukoista, joihin pinnan toistuvat kuviot sijoitetaan. Ruudukkojen avulla kuviot muodostavat yhtenäisen pinnan, niin että saumat eivät ole

näkyvissä. Suoraa raporttia suunnitellessa esimerkiksi ympyrä- tai raitaelementit ovat helppoja jatkuvuuden kannalta, mutta monimutkaisemmat muodot vaativat ruudukon sisällön tarkan mittauksen. (Pellonpää-Forss 2009, 155.)

4.1.1 Digitaalipainanta

Digitaalinen painomenetelmä on muuttamassa tekstiilien suunnittelun uudenlaiseen suuntaan. Alun perin digitaalipainantaa käytettiin paperien tai suurien mainoskylttien painamiseen, mutta nykyään teknologiaa on kehitetty myös tekstiilipinnoille sopivaksi. Muutos on tullut hitaasti, sillä erilaisille kankailla sopivien musteiden ja tarpeeksi isojen painokoneiden suunnittelu on vienyt oman aikansa. Digitaalipainantaa pidetään silkkipainon keksimisen jälkeen merkittävimpana saavutuksena tekstiilialalla. Uusi teknologia mahdollistaa kankaiden koristeellisen suunnittelun myös niille, joilla ei ole tekstiilialan koulutusta. (Digital textile design 2009, 7,10,12.)

Perinteisissä painomenetelmissä (laaka- ja rotaatiopaino) on yllättävän paljon rajoittavia tekijöitä, jotka estävät suunnittelijan luomistyön toteutumista esimerkiksi värien ja yksityiskohtien suhteen. Digitaalipainannalla on keskimäärin neljä pääetua perinteisiin painomenetelmiin verrattuna (Digital textile design 2009, 12.):

1. Mahdollisuus painaa pieniä yksityiskohtia ja käyttää rajattomasti värejä.
2. Mahdollisuus tuottaa erittäin suurikokoisia kuvia ilman raporttikokojen rajoituksia.
3. Painosuunnitelman matka valmiiksi kankaaksi on nopeampaa.
4. Huomattavasti ekologisempi.

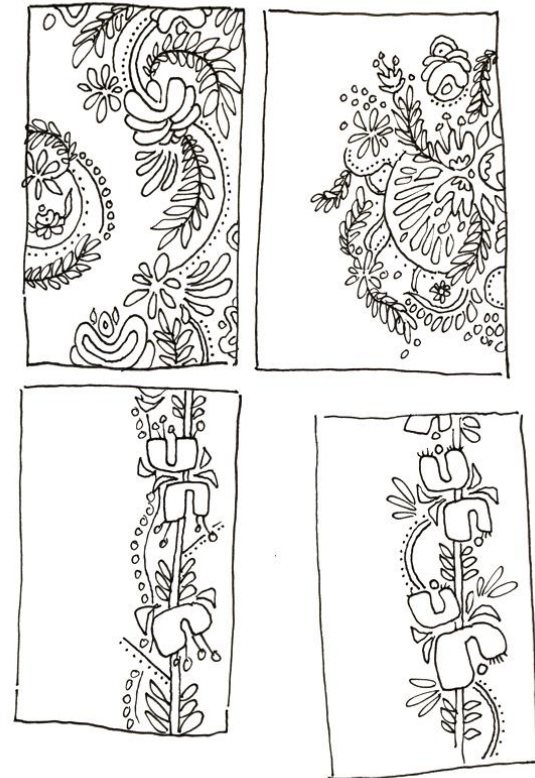
Ympäristöystävällisyyttä ajatellen suurimpana etuna digitaalipainannassa on selvästi sen ekologisempi painoteknologia. Esimerkiksi laakapainossa kertyy isot määrät jätettä jo pelkästään käytetyistä seuloista. Seulojen pesu lisää myös vedenkulutusta. Värienkin käyttö on kallista, sillä jokainen väri tulee painaa erilliselle painokaaviolle ja jokainen lisäväri nostattaa kustannuksia huomattavasti. Painokoneet ovat erittäin suurikokoisia ja vievät paljon sähköä. Eräiden tutkimusten mukaan digitaaliset painokoneet kuluttavat perinteisiin painokoneisiin verrattuna puolet vähemmän energiaa. (Digital textile design 2009, 18.) Omassa kuosimallistossani painatan kuviot digitaalisesti. Tällöin ei tarvitse

huolehtia kuvioden jatkuvuudesta eli raporttien tekemisestä, värien määrästä tai ympäristövaikutuksista eikä pelkistää yksityiskohtia.

4.2 Luonnosteluvaihe

Aloitin luonnosten tekemisen jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Ensimmäiset kuviot päätyivät paperille kesällä 2009. Alussa tein muutaman luonnoksen lyijykynillä ja tusseilla, mutta pian totesin, että on luonnollisempaa rakentaa kuvioita tietokoneella digitaaliseen muotoon. Tein toki piirustuksiakin aina silloin, kun ei ollut mahdollisuutta käyttää digitaalista piirtopöytää. Haasteena on saada lopullinen teos näyttämään ainutlaatuiselta siten, ettei se muistuta liikaa alkuperäisiä kirjontatöitä.

Suunnittelutyötä tehdessä on hyvä muistaa, että pienellä pinta-alalla toimiva kuvio ei välttämättä pääse etuihinsa isolla kankaalla (Boscence 1991, 96). Kuvioden koot ja suhteet tulee siis miettiä tarkoin, jotta pienimmätkin yksityiskohdat istuvat kokonaisuuteen, eivätkä isot elementit valtaa huomiota liikaa. Luonnosteluvaihe alkoi yksittäisten elementtien eli kukkien ja lehtien piirtelyllä. Seuraavaksi yhdistelin niitä toisiinsa joko köynnöksillä tai viivoilla, jotta saisin aikaan rytmikkäästi jatkuvan kuvion. Painomallien rytmi ja jatkuvuus ovat kuosien suunnittelussa tärkeimpiä elementtejä, joten tämä yhdistelyvaihe olikin kaikista haastavin. Halusin rytmin olevan samaan aikaan levollinen ja mielenkiintoinen olematta kuitenkaan tylsä.



Kuva 20: Skannaus omasta luonnoskirjasta. SK.



Kuva 21: Akryyliväreillä maalattu luonnos. SK.

Alkuvaiheessa luonnokset muistuttivat paljon alkuperäisiä kirjontatöitä. Luonnospaperille piirtäminen mahdollisti hallitun viivajäljen ja monipuoliset muodot, koska piirustuslusta oli pyöriteltävissä. Tietokoneen etuna oli taas värien helppo hallinta. Skannasin paljon piirustustöitä ja muokkasin niitä digitaalisesti valmiimman näköiseksi lisäten muotoihin värit ja jatkuvuuden. Tietokoneella on yksinkertaista muodostaa jatkuvia kuvioita, kun taas piirtäessä on hankala saada muodoista täysin identtisiä.

Huomasin toistavani usein samaa kuosia hieman eri variaatioina. ”Jumittuminen” oli kuitenkin hyödyllistä, koska se mahdollisti uusien ideoiden luomisen pakon edessä. Alkuvaiheen jälkeen otin

rohkeamman lähestymistavan värien ja muotojen

suhteen, sillä huomasin silloisten painomallien muistuttavan liikaa alkuperäisiä lähteitä. Tämän havaitseminen pakotti kokeilemaan uudenlaista suunnittelua, joka erottuisi omaleimaisemmaksi jäljeksi. Uusia kuoseja syntyi nopeasti ja pian niistä olikin vaikea huomata, mikä on alkuperäisen idean pohjalta syntynyt ja mikä oli täysin omaa intuitiota. Näytin tietokoneella tehtyjä luonnoksiani koristetaiteilija, kuvaamataidon-opettaja Soili Heikuralle, joka kehotti käyttämään taiteellisempia ja kokeellisempia luonnostelutekniikoita persoonallisen kädenjäljen aikaansaamiseksi. Hänen ohjeensa minulle oli heittäytyä ”täysin hulluksi”, sillä tietokoneella tehdyt luonnokset ja piirustuksetkin olivat liian varovaisesti tehtyjä eikä niissä ollut kovinkaan paljoa omaperäisyyttä. (Heikura 2009)

Jatkuva tietokoneella työskentely ei siis tuottanut haluamaani piirrosjälkeä tai tekstuuria kuoseihini, joten seuraavaksi kokeilin muita, taiteellisempia luonnostelutekniikoita. Käytin mm. pastelliliituja, akryylimaalia, vesivärejä, tusseja ja puuvärejä. Maalaaminen osoittautui mielekkäimmäksi työtavaksi, sillä sivellin oli jo ennestään tuttu työväline. Maalausjälki oli tietokoneeseen verrattuna eläväisempää ja erilaiset maalausjäljet, kuten vesiväri ja akryyliväri, toivat upeita vivahteita luonnoksiini.



Kuva 22: Akryyliväreillä tehtyjä maalauksia. SK.

Luonnoksia tehdessä yritin myös selvittää ja tunnistaa itsestäni toimintamalleja tai tapahtumaketjuja, joiden tuloksena tein laadukkaampia kuoseja. Huomasin, että huonommille luonnoksille kehittyi tietty kiintiö, jonka jälkeen alkoi syntyä uusia ja tuoreempia teoksia. Myös suunnittelutauot auttoivat, sillä niiden aikana en ajatellut kuoseja lainkaan. Tauko auttoi katsomaan painomalleja uudesta näkökulmasta ja kun oli aika ryhtyä taas suunnittelutyöhön, tiesi tarkemmin mitä asioita piti muuttaa. En kuitenkaan kyennyt selvittämään sen tarkemmin mistä parhaat luonnokseni olivat lähtöisin tai mitkä asiat niiden kehittymiseen vaikuttivat. Se oli intuitiota.

"One cannot explain a design, how to do it; there is no one formula. You see, you think, you work at it, you put things together, you draw, take them away; moods come and go, ideas go round and round until something channels them into an answer –and away you go."

-Susan Bosence

4.3 Muodot ja symboliikka

Piste, viiva ja pinta sekä niiden muodostamat kuviot ovat pelkistetyksi kuvaelementit, joista painomallit syntyvät. Kuvioidussa kankaassa pohjan alue mielletään välitilaksi. Muodot ovat yleisesti joko orgaanisia tai geometrisia. (Pellonpää-Forss 2009, 121.) Omat kuosini koostuvat pääosin orgaanisista kukka- sekä kasviaiheisista muodoista, mutta myös geometrinen muotojen yhdistely on kiehtovaa. Pääelementteinä ovat kukkamuodot, pisaramuodot, pisteet ja köynnökset eli viivat. Tasapainoisen painomallin aikaansaaminen on sitä vaikeampaa mitä pienemmälle alueelle elementit sijoitetaan ja mitä vähemmän niitä on (Pellonpää-Forss 2009, 126).

Kukka-aiheisia kuvioita maalattiin ja piirrettiin paljon jo 1700-luvulla koristeelliseen ja tieteelliseen tarkoitukseen (Boscence 1991, 96). Kukat ovat perinteisesti hyvin käytetty aihe kankaiden suunnittelussa, mutta niiden viehätys ei kuitenkaan ole vähentynyt aikojen saatossa. Kukkien muodot ovat hyvin vaihtelevia, joten niistä on riittänyt monenmoisia painomalleja kaikille aikakausille. 1960-luku oli värikästä kukkaloiston ja vapaan ajattelun aikakautta. 1960-lukua pidetäänkin painokankaiden kultakautena (Niinimäki & Saloniemi 2008, 97). Hipit vastustivat teollisia prosesseja ja synteettisiä tuotteita puoltaen ”takaisin luontoon” -elämäntyyliä. 1960-luvun lopulla muodostui iskulause ”flower power”, joka symboloi luonnon voimaa ja vastusti auktoriteettien valtaa. Tuohon aikaan kukka-aiheisia tekstiileitä tuotettiin kasapäin, sillä verisen ja pitkän Vietnamin sodan aikaan ihmiset kaipasivat muutosta. 1960-luvun lopulla kukista tulikin rauhan ja rakkauden symboli. (Fogg 2008, 82.) Omassa painomallissani kukat symboloivat kesää ja iloista mieltä.

Unkarilaisissa kirjontatöissä kukkaelementit ovat muotokieleltään tunnistettavia ja selkeitä. Muokkailin muotoja omaan kuosiini ja huomasin miten paljon erilaisia variaatioita sain aikaiseksi, vaikka kyseessä oli yksinkertainen kukkakuvio. Kuvio oli periaatteessa koko ajan sama, mutta pienillä muutoksilla sai luotua mielenkiintoisia ratkaisuja muotojen rikastamiseksi. Myös pisaramuotoihin ja lehtiin sai pienellä muokkauksella uusia vivahteita. Tarkastellessani kirjontatöitä tarkemmin huomasin, että kalcsalaisissa kirjonnoissa suosittiin enemmän aitoja lehtien muotoja, kun taas matyólaisissa kirjonnoissa ne muistuttivat enemmän tippamuotoa. Omaan kuosiini päädyin käyttämään näiden tyylien yhdistelmää.

Unkarilaisissa kirjontatöissä käytettiin paljon pisteitä. Ne ovat myös osa omaa kuosimallistoani, sillä mustaa taustaa vasten kirkkaan valkoiset pisteet erottuvat selkeästi etualalla oleviksi elementeiksi ja ryhdistävät sommittelua. Suurempien elementtien yhdistelyssä käytän joko köynnöksiä tai viivoja. Eriväristen viivojen käyttö tuo painomalliin graafisemman sekä nykyaikaisemman ilmeen ja samalla kompensoi perinteisiä muotoja niin, että kuosi ei muistuta liikaa kirjontatöitä. Viivojen pyöreät kaaret pehmentävät sommitelmaa ja tuovat siihen vesimäistä soljuvuutta ja liikettä.

4.4 Värit

Väreillä on yllättävän paljon vaikutusvoimaa ihmisen mielialoihin ja tunnetiloihin. Unkarilaisissa kirjontatöissä käytetään puhtaan kirkkaita ja voimakkaita värejä. Toisinaan ne sopivat sointuisasti yhteen ja toisinaan taas luovat melko levottoman vaikutelman. Kirjontatöissä ja käyttötavaroissa käytetään useimmiten päävärejä: punaista, vihreää, sinistä ja keltaista. Näistä saattaa olla myös murretut versiot varjostuksia korostamassa, mutta esimerkiksi ruskeaa, violettia tai oranssia ei töissä juurikaan näy.

Jo varhaisissa kirjontatöissä värien merkitys ja symbolinen arvo ovat erityisen tärkeitä. Oma painomallini on saanut vaikutteita alkuperäisistä taideteoksista. Kyseessä on kuitenkin värien jäljentämisen sijaan niiden muokkaus ja päivitys 2000-luvulle. Säilytän väreissä kirkkauden ja puhtauden, mutta haluan lisätä niihin myös jotakin uutta.

Painokankaassa katsoja havaitsee ensimmäisenä värin. Vasta tämän jälkeen hahmottuu värin, painomallin ja pohjakankaan muodostama kokonaisuus (Pellonpää-Forss 2009, 124). Voimakkaat ja puhtaat värit vaikuttavat ihmisiin neutraaleja värejä nopeammin ja tehokkaammin. Värit aktivoivat paljon myös tunnetiloja, kuten vihaa, rakkautta tai pelkoa. Ne vaikuttavat mielentilaan, tilavaikutelmaan, tilan lämpövaikutelmaan, ajan kulun tajuamiseen, esineen painovaikutelmaan ja ääniärsykkeisiin. (Wetzer 2000, 91.)

Parhaita vaihtoehtoja kankaan eli kuosien väli-tilan väreiksi ovat musta tai tummanruskea. Matyólaisessa kirjonnassa käytettiin paljon mustaa pohjaväriä, ja haluan saman teeman jatkuvan myös omassa painomallissani. Musta liitetään kulttuurissamme usein pimeyteen, yöhön ja suruun. Se kuvastaa synkkyyttä, mutta värilliset elementit se näyttää kirkkaina ja kauas (Wetzer 2000, 95). Musta väri liitetään helposti negatiivisiin asioihin, koska ihminen pelkää luonnostaan pimeää ja tuntematonta. (Hintsanen 2010)

Unkarilaisissa kirjontatöissä musta kuitenkin kuvasti maaperää kun taas sininen väri yhdistettiin suruun ja kuolemaan. Myös Egyptissä musta oli elämän ja syntymän väri: kostean maan väri, jonka vastakohtana oli punainen, kuivan kauden maan väri (Hintsanen 2010). Käytännölliseltä näkökannalta mustat verhot peittävät ulkoa tulevan valon tehokkaammin kuin vaaleat.

Jos musta osoittautuu liian vaikeasti lähestyttäväksi väriksi suomalaisille, vaihtoehtona on hieman pehmeämpi tumman ruskea. Senkin voi liittää symbolisesti maaperään, sillä multa on tietyissä valoissa rusehtavaa.

Punainen on hyvin aktiivinen ja kiihottava väri. Se saattaa myös ärsyttää, järkyttää tasapainoa ja väärässä ympäristössä ahdistaa. Punaisessa on voimaa, joka kiinnittää helposti huomion. (Wetzer 2000, 91.) Painomallissani olevat kukkaelementit ovat värityksiltään joko punaisia tai sinisiä. Kirjontatöissä punainen kuvasti kesää ja iloa. Monet kukka-elementit olivat väritykseltään kirkkaan punaisia ja näin ne pääsivät hyvin oikeuksiinsa mustaa taustaa vasten.

Vihreää esiintyy paljon luonnossa ja siksi se mielletäänkin useissa kulttuureissa elämän ja kasvun väriksi. Se on elämän symboli, joka koetaan myös rauhoittavaksi ja turvalliseksi. Vihreällä on myös negatiiviset merkityksensä, se kuvastaa myös kateutta ja myrkyä. (Hintsanen 2010) Kuosissani vihreää esiintyy eniten lehtielementeissä ja jonkin verran myös viivoissa tai köynnöksissä.

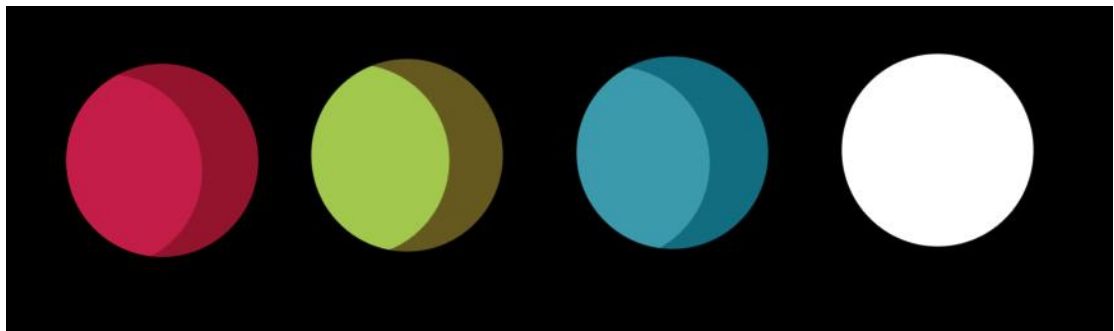
Punaisen ja vihreän yhdistelmä merkitsee elinvoimaa (Hintsanen 2010). Punainen ja vihreä ovat päävärit kuosissani, sillä ne ovat luonnonmukaiset, myös unkarilaisissa kirjontatöissä käytetyt ja vastavärit. Luonto on täynnä vihreää kasvustoa, joka säteilee sekä puissa että maassa. Vihreä on täydellisen levon ja olemisen väri. Tummanvihreä luo turvallisuutta ja varmuutta kun taas vaaleanvihreä rauhaa ja sydämellisyyttä. (Wetzer 2000, 93.) Painomallin köynnökset ja lehdet tulevat vaihtelevaan vaalean- ja tummanvihreän sävyissä. Ne yhdistävät rauhaisasti ja harmonisesti vastavärinä loistavat kukkakuviot.

Sininen on kuin taivas, se on vapauden ja vilpittömyyden väri, jonka tarkoituksena on aina rehellinen. Välimeren maissa ovet maalattiin siniseksi, jotta ne karkottaisivat pahalaisen tiehensä. (Wetzer 2000, 94.) Sinisellä värillä on useita merkityksiä eri kulttuureissa. Unkarissa sininen väri kuvasti kuolemaa ja surua. Egyptissä taas sininen

oli jumalallinen väri ja se yhdistettiin totuuteen ja elämään. Tummansininen kuvastaa myrskyä ja yötä kun taas vaaleansininen liitetään viileyteen ja parantamiseen.

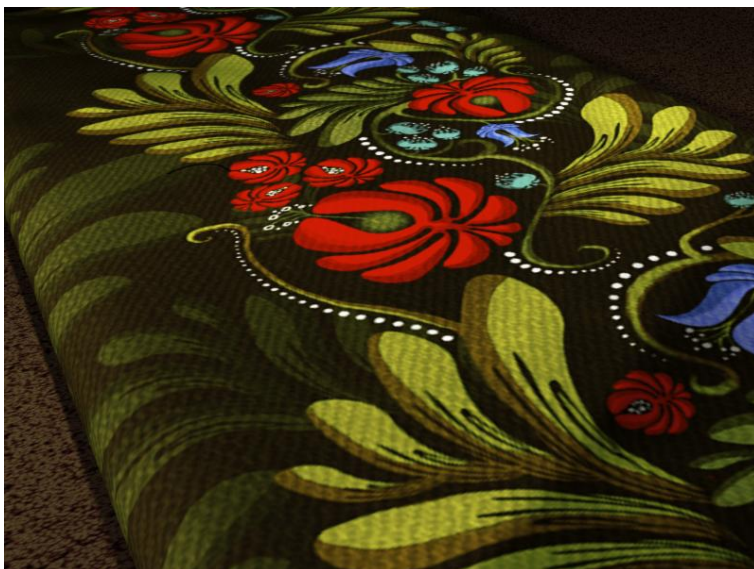
(Hintsanen 2010.)

Värivalinnat osoittautuivat vaikeiksi, sillä haluaisin toisaalta noudattaa suunnittelutyössä omaa intuitiota, mutta tekstiilimarkkinoilla on suuri paino väriennusteilla ja muoti-ilmiöillä. Tekstiilitaiteilija Maija Arelan mukaan muotivärien vaikutteet tulevat esimerkiksi kulttuurista, taloudesta, elokuvista tai musiikista. Ne ovat aina jonkinlainen jatkumo edellisistä kausista. (Pinjola 2004.) Värivalintoja tehdessäni noudatin enemmänkin omia ja kirjontatöiden väriteemoja, enkä keskittynyt niinkään muotiväriennusteisiin. Lähtökohtaisesti tein kuoseja kuitenkin omien mieltymyksien pohjalta ikään kuin taidekäsityöläisenä.



Kuva 23: Kuosimalliston päävärit. SK.

4.5 Käyttötarkoitus ja kohderyhmä



Kuva 24: 3D-mallinnus eräästä kuosista. SK.

Isot pinnat mahdollistavat kuvioiden näytävyyden ja kokovaihtelut, koska tilaa on paljon. Tarkoituksena oli suunnitella yksi näyttävä pääkuosi ja pari pienempää sisarkuosia. Päätin heti alussa, että haluan kuosini painettavan vuodevaatteisiin. Mielessäni kävi toki sekin vaihtoehto, että painaisin

kuosiani t-paitoihin ja kangaskasseihin, mutta totesin niiden olevan pinta-alaltaan liian pieniä. Vuodevaatteissa kuosi pääsee eniten oikeuksiinsa, sillä kukkakuviot ovat aina olleet todella suosittuja makuuhuoneen tekstiileissä. Niissä on kevään tuntua, raikkautta ja levollisuutta, joka liitetään usein myös uniin. Vuodevaatteiden tulee myös olla visuaalisesti viihtyisän oloiset ja sellaiset, että niiden välissä tekee mieli nukkua. Uni on ihmiselle elintärkeää ja vuodetekstiilien tulee olla houkuttelevat, mutta samalla niissä on oltava jotakin omalaatuista ja uutta. Monille tekstiilien merkitys on itsestäänselvyys, niistä heijastuvat käyttäjän uskomukset, haaveet ja halut (Dawber 2008, 7).

Mikäli kuosisarjastani kiinnostutaan, haluaisin kehittää myös verhoihin omanlaisen kuvion. Verhoissakin suunnittelen sekä pientä, koko alalla toistuvaa kuosia että ison, pystysuunnassa toistuvan kuosin. Koska petivaatteissa on hyvin hallitseva ja iso kuvio, voisi verhoihin kehittää hieman hillitymmän ja pienemmän kuosin. Tällöin verhot ja vuodevaatteet ovat tasapainossa, eivätkä vie toisiltaan liikaa huomiota. Myös isokuvioinen verho on hyödyllinen niille ostajille, jotka eivät hanki sarjaan kuuluvia vuodevaatteita lainkaan. Mikäli vuodevaatteet ovat hillityt, silloin verhot voivat olla näyttävät ja hallitsevat.

Sisustustyynyistä on tullut suosittu elementti sisustuksessa eikä niitä ole unohdettu tässäkään suunnittelutyössä. Tyynyjen funktio on usein melko pieni, koska sohvilla on omat selkätyynyt. Sisustustyynyissä kokeilen mustan ja valkoisen taustavärien sijaan

punaista ja tummansinistä. Kuosien suhteen tavoitteeni on suunnitella yksi iso kuvio tyynyn keskelle tai toistuvaa pikkukuosia.

Mallistoihin kuuluu nykyään myös pöytäliinoja, tabletteja, esiliinoja, patakintaita, patalappuja ja monia muita kodintekstiilejä. Jos kysyntää on, kuosini on varmasti muunneltavissa pienempiin pinta-aloihin ja vaikkapa astioihin. Pienemmissä tekstiileissä voi esimerkiksi hyödyntää joitakin isojen kuosien osia tai muokata niitä. Tällöin jokin pienempi elementti pääsee suurempaan rooliin ja monipuolistaa mallistoa kokonaisuutena.

Painokankaaseen pukeutuminen tai sen käyttö kodin sisustamisessa kertoo käyttäjän arvoista ja ihanteista (Pellonpää-Forss 2009, 15). Keskeisintä kohderyhmää ovat nuoret tai nuoret aikuiset. Omien havaintojeni mukaan he ovat kiinnostuneita näyttävästä väriloistosta ja orgaanisen kiemurtelevista muodoista. Koska työ on kuitenkin tehty ilman ulkopulista tilaajaa, taidekäsityöläisen näkökulmasta, tämän tarkempaa kohderyhmää en ole rajannut.

5 Kuosimallisto

5.1 Painomalli I

Monien luonnosten jälkeen lopullinen pääkuosi erottui vihdoinkin muiden joukosta. Muita vaihtoehtoja kertyi runsaasti, joten tein pienimuotoista mielipidekartoitusta lähipiirissäni olevien ihmisten keskuudessa. Kartoituksen tuloksean suosikiksi nousi oheinen kuosi. Tämä kuosi syntyi jo varhaisessa vaiheessa ja oli myös osa esittelyportfoliota. Värit olivat aluksi pehmeämmät ja luonnollisemmat, kuten kuvasta 24. näkyy. Tunnelma oli kuitenkin väärä ja sen vuoksi kuosi jäi pitkäksi aikaa syrjään, kunnes otin sen uudestaan työn alle värejä muunnellakseni. Värimuunnoksen jälkeen kuosi näytti aivan erilaiselta ja nyt siinä olikin sitä eloa ja räväkkyyttä, mitä olin etsinyt. Ennen tätä havaintoa tein useita kuosiehdotelmia maalamalla, mutta totesin usein muotojen olevan jotenkin pielessä. Niissä ei ollut yhtä siroa ja tasapainoista rytmiä kuin valitsemassani kuosissa. Maalatessani isoille pinnoille viivat olivat paksuja eikä lopputuloskaan osoittautunut aina niin täsmälliseksi kuin olisin halunnut. Tämä kuosi syntyi tietokoneella kuvankäsittelyohjelmia käyttäen. Tekstuuri ei ole samanlainen



kuin maalaustöissä, mutta muodot ja rytmi onnistuivat hyvin.

Unkarilaiset vaikutteet näkyvät kuosissa melko vahvasti. Tavoitteeni oli kehitellä ja muokata perinteisiä, kirjontatöissä käytettyjä muotoja uuteen suuntaan, mutta säilyttää kuosissa silti unkarilainen henki. Suuri osa luonnoksistani harhaili liian kauas tästä ajatuksesta ja sen takia tämä kuosi erottui myös omaksi suosikikseni. Siinä on havaittavissa vaikutteet, mutta niitä on silti muokattu nykyaikaisemmaksi. Suurin ero alkuperäisiin töihin verrattuna on värityksessä. Valitsemani sävyt eivät ole niin puhtaita kuin kirjotatöissä ja nyt niissä on myös selkeämmät varjostukset. Kukat toistavat pitkälti samaa muotokieltä kuin kirjontatöissä, mutta lehtielementit ovat kehittyneet uuteen suuntaan. Lehdet ovat luonnollisen muotoisia ja muistuttavat jopa hieman havupuun oksia. Tätä kautta kuosista huokuu myös Suomalaisuus ja meidän luonto. Myös kirjontatöissä lehdet tehtiin mahdollisimman aidon näköiseksi, mutta käytössä oli paljon myös pelkistetyimmät tippamuodot.

Ohuet köynnökset yhdistelevät isoja elementtejä toisiinsa, mutta niissäkin on jotakin koristeellista. Valkoisia pisteitä käytettiin enemmän matyólaisessa kirjonnassa, koska pohjakankaan värinä käytettiin usein mustaa. Valkoista vasten pisteet eivät olisi erottuneet. Pisteitä käytettiin paljon myös muissa kirjontatyyleissä, mutta värillisinä. Kuosissani valkoiset pisteet kuvastavat kielo-kukkaa. En tiedä tarkalleen mitä kukkia ne edustivat matyólaisissa kirjontatöissä, mutta itse halusin liittää ne jotenkin omaan kotimaahamme. Pääkuosissani on paljon vaikutteita matyólaisesta tyylistä, mutta välitilaa siinä on hieman enemmän kuin perinteisimmissä täyteen ahdetuissa töissä. Rytmillisesti kuosi muistuttaa enemmän Kalocsalaista tyyliä, sillä niissä elementit oli sijoiteltu kankaalle ilmavasti.

Päädyin tähän kuosiin myös sen vuoksi, että se on kaikista luonnoksistani kaupallisin. Uskon tämän kuosin saavuttavan suuremman yleisön kuin monet muut kuosiluonnoksistani. Muissa töissä on paljon hyviä ideoita, mutta halusin kuitenkin säilyttää kuosini helposti lähestyttävänä, ajatellen että se saattaisi joskus päätyä kauppojen hyllyille.

Kuosin nimi, Ronja syntyi kuvioden tuottamasta mielikuvasta. Minusta nimi on kaunis ja osuva. Unkarilaiset nimivaihtoehdot kävivät myös mielessäni, mutta päätin antaa kuvien puhua puolestaan enkä liikaa alleviivata alkuperäistä innoittajaa.

5.2 Painomalli II

Sisarkuosit muotoituivat vaivattomasti pääkuosin jälkeen. Pääkuosissa oli kaikki elementit mitä halusin käyttää myös sisarkuoseissa. Oheisessa kuvassa näkyy ensimmäinen sisarkuosi, joka on huomattavasti hillitympi pääkuosiin verrattuna. Käytössä on vain kahta vihreän sävyä, jotka ovat pääkuosin väreistä muunneltuja. Vihreän sävy on nyt paljon murretumpi, jotta se tukisi enemmän pääkuosin värejä. Päätin käyttää kuosissa lehtielementtejä, sillä ne ovat hyvin vahvassa osassa myös pääkuosissa. Pienensin lehtien kokoa ja lisäsin niiden jatkuvuutta pysty ja sivusuunnassa. Tällöin pinnasta muotoitui yksi yhtenäinen pinta, kuosi. Unkarilaiset vivahteet ovat tästä kuosista kadonneet melkein kokonaan. Kirjontatöistä muokattu lehtikuvio on edelleen olemassa, mutta ainoana elementtinä sen alkuperäistä lähdettä on vaikea tunnistaa. Kangas soveltuisi käytettäväksi myös yksin, mutta parhaiten se pääsisi oikeuksiinsa pääkuosin rinnalla.

5.3 Painomalli III

Viimeinen sisarkuosi on huomattavasti värikkäämpi ja yksityiskohtaisempi kuin ensimmäinen. Tämä kuosi muotoitui pääkuosia pienentämällä ja toistamalla sivusuunnassa. Värit säilyivät samanlaisina, koska muuten kuosien yhteenkuuluvuus olisi kärsinyt liikaa. Koska kuvio on jälleen ylöspäin nouseva, tämänkaltainen kangas sopisi käyttötarkoitukseltaan parhaiten verhoksi. Mikäli kuviointi kasvaisi jokaiseen suuntaan se sopisi hyvin myös verhoilukankaaksi.

Koska tämä sisarkuosi muistuttaa paljon pääkuosia, sitä voisi käyttää sisustuksessa myös yksittäisenä elementtinä. Sen värit ja muodot ovat edelleen hallitsevat, joten pääkuosin kanssa käytettynä yhdistelmä ei välttämättä olisi niin tasapainoinen ensimmäiseen sisarkuosiin verrattuna. Tämä on insenäisempi kokonaisuus, mutta silti hillitympi kuin hallitseva pääkuosi.



6 Yhteenvetoa ja työn arviointia

6.1 Kehitysmahdollisuudet

Painomallien työstövaiheessa mieleeni tuli monenmoisia ideoita kuosimallistoni kehitysmahdollisuuksista. Haaveissani oli muun muassa luoda oma merkki, jonka tuotteina olisi vuodevaatteiden ja verhojen lisäksi sisustustyynyjä, koruja, magneetteja, avaimenperiä ja kangaskasseja. Näissä kaikissa tuotteissa olisi yhtenevä visuaalinen ilme, joka koostuisi unkarilaisesta kansantaiteesta ja suomalaisesta designista. Tämän kuosimalliston lisäksi teemoja olisi useampia, mutta kaikki kuitenkin samanhenkisiä. Kuvittelin myös liikkeen, missä näitä tuotteita olisi myynnissä. Tuotemerkki lukisi isolla sisäänkäynnin yläpuolella ja sisään astuttaessa näkyviin aukenisi avara tila, joka on täynnä väriä ja nuorekkuutta. Väreistä, muodoista ja suunnittelusta loistaisivat unkarilaiset kirjontatyöt ja suomalaisuus. Liikkeen kohderyhmää olisivat erityisesti nuoret, nuoret aikuiset ja värejä rakastavat ihmiset. Liikeidea saattaisi olla kannattava, sillä tämänkaltaiselle kohderyhmälle suunnattuja sisutus- tai tekstiiliyrityksiä ei Suomessa ole juuri lainkaan. Tyyliilillisesti tuotteet saisivatkin olla rajatut ainoastaan näyttäviin ja taiteellisiin kuoseihin. Painomenetelmänä toimisi hyvin digitaalipainanta, sillä se mahdollistaa kuosien yksitiyiskohtaisuuden ja värikkyuden.

Pohdin myös sitä mahdollisuutta, että myisin ideaani jollekin pienelle suomalaiselle liikeyritykselle. Tästä hyvänä esimerkkinä on Tampereen Tuomiokirkonkadulla sijaitseva Forget-Me-Not -putiikki. He myyvät persoonallisia, ekologisista ja nostalgisia tuotteita juuri samalle kohderyhmälle kuin itsekkin olin suunnitellut. Mikäli he kiinnostuisivat kuoseistani, olisi mahdollista saada rahoitusta vuodevaatteiden ja muiden tekstiilien painamiseen ja valmistukseen.

Kuosimallisto herättäisi varmasti kiinnostusta myös unkarilaisilla markkinoilla. Ohjaava opettajani Juha Laurikainen pohti kuosini markkinointimahdollisuuksia sen alkuperäisessä kotimaassa, sillä siellä muodot ja värit saattaisivat olla helpommin kansan tunnistettavissa. Hänen mukaansa mallistoni mahdollisuudet eivät muutenkaan ole vielä ohitse, sillä myös valmis kuosi herättää mielenkiitoa ja on lisäksi helpommin lähestyttävissä kuin pelkästään ideoivat luonnokset. (Laurikainen 2010)

6.2 Tavoitteiden toteutuminen

Yhteistyökumppanin suhteen tavoitteeni eivät vielä toteutuneet. Esittelyportfoliosta tuli hyvää palautetta, mutta siihen ei silti tartuttu, koska tyylini ei vastannut suomalaisten yritysten visuaalista ilmettä, eikä ajankohtakaan ollut suotuisa. Olin varautunut tilanteeseen ja ymmärsin mahdollisuuksieni olevan rajalliset, sillä olen alalla vielä nuori ja tuntematon yrittäjä. Tiesin myös ideani olevan rohkea ja kohderyhmän kapea. Toisaalta yhteistyökumppanin puuttuminen ei ole huono asia, sillä näin voin käyttää vapaasti luovuuttani painomallien suunnittelussa. Henkilökohtainen tavoitteeni täyttyi, sillä sain kuin sainkin aikaan mieleiseni kuosin, jossa yhdistyy sekä unkarilainen kirjonta että nykyaikainen suomalainen suunnittelu. Sain valtavasti uutta tietoa tekstiilialasta ja sen ammattilaisista. Tavoitteeni oli alunperin hankkia vain tarvittavat perustiedot, mutta uppouduinkin aiheeseen syvemmälle ja kiinnostuin tekstiileistä entistä enemmän.

Uusien asioiden oppiminen on ollut hyvin hedelmällistä opinnäytetyössä, sillä oppiminen on lisännyt motivaatiota ja innostanut uusiin aihealueisiin. Olen oppinut etsimään tietoa erilaisista paikoista ja tuottamaan asiatekstiä. Vaikka kyseessä on ensimmäinen opinnäytetyöni, olen mielestäni selviytynyt haasteesta hyvin ja saanut aikaan mielenkiintoisen opinnäytetyön kuosien maailmasta ja niiden tekemisestä visuaalisena suunnittelijana. Eräs saavutukseni oli itseni ylittäminen työnteon suhteen. Olen tehnyt opinnäytetyötäni ahkerasti ja tunnollisesti, enkä muista käyttäneeni mihinkään muuhun koulutyöhön näin paljon energiaa ja aikaa.

Kuosien suunnittelu on kehittänyt visuaalista ilmaisuani omaleimaisemmaksi ja ammattitaitoisemmaksi. Olen oppinut uusia luonnostelutekniikoita ja sen kautta piirrustustaitoni on parantunut huomattavasti. Symmetrisiä ja tarkkoja luonnoksia tehdessä käteni on harjaantunut vakaammaksi. Viivajälki on nyt tarkempaa ja mielikuvituksellisempaa kuin aikaisemmin. Olen oppinut paljon myös värien käytöstä ja niiden ominaisuuksista.

Kallisarvoisinta tietoa sain kuitenkin unkarilaisesta historiasta ja kansanperinteestä. Tavoitteeni oli perehtyä kirjontatöihin, mutta syvennyin myös muuhun kansantaitteeseen ja kulttuuriin. Vaikka isäni oli unkarilainen, en muista oppineeni häneltä paljoakaan unkarilaisista perinteistä tai historiasta. Sen vuoksi asiaan perehtyminen on ollut minulle erityisen tärkeää ja opettavaista. Nyt ymmärrän paremmin kirjontatöiden merkityksen ja

unkarilaisen kulttuuriperinteen tärkeyden. Kuosimallistossani kuvastuu oma tulkintani unkarilaisuuden hengestä ja perinteestä. Se ei välttämättä välity kaikille katsojille, mutta se ei ole tarkoituskaan. Kukaan kokee ja tulkitsee kuosini omalla tavallaan.

Lähteet

KIRJALLISUUS

Bowles Melanie & Isaac Ceri. 2009. *Digital Textile Design*. Lontoo: Laurence King Publishing Ltd.

Bosence, Susan. 1991. *Hand Block Printing & Resist Dyeing*. 2. painos. Smethwick: Typesetters Ltd.

Dawber, Martin. 2008. *New Fashion Print*. Lontoo: Batsford.

Fél, Edit. 1961. *Hungarian Peasant Embroidery*. Budapest: Kossuth Printing House.

Fogg, Marnie. 2006. *Print in Fashion*. Lontoo: Batsford.

Fogg, Marnie. 2008. *1960s Fashion print (a sourcebook)*. Lontoo: Batsford.

Gink Károly & Kiss Sándor. 1971. *Folk Art and Folk Artists in Hungary*. Budapest: Kossuth Printing House.

Niinimäki Kirsi & Saloniemi Marjo-Riitta. 2008. *Kretongista prtinttiin*. Helsinki: Maahenki Oy.

Pellonpää-Forss, Maija. 2009. *Kankaanpainanta: välineet, suunnittelu, painaminen*. Jyväskylä: Taideteollisen korkeakoulun julkaisu B 89.

Swan, Anni. 1957. *Unkarilaisia kansansatuja*. 2. painos. Porvoo: W.S.O.Y.

Varjú-Ember, Mária. 1963. *Hungarian Domestic Embroidery*. Budapest: Athenaeum Printing House.

Wetzer, Hannele. 2000. *Värivaaka*. Jyväskylä: Tammi.

LEHDET

Väyrynen, Kaisa 1994. *Moni-ilmeinen unkarilainen kirjonta. Suomi-Unkari seura* 3/1994, 6-9.

LOPPUTYÖT

Kanervo, Anu 2006. *LUMOUS - Mallisto Finlayson Oy:lle. Maisterin lopputyö.* Taideteollinen korkeakoulu. Muotoilun osasto. Helsinki.

WWW-SIVUT

Flora and Fauna of Hungary 2003-2004. [online] [viitattu 19.3.2010].
<http://www.budapestapartments.co.uk/budapest-tourist-guide/about-hungary-geography-flora.htm>

Hintsanen, Päivi 2008. [online] [viitattu 24.1.2010].
<http://www.coloria.net/varit.htm>

Kalocsa Embroidery in authentic Hungarian patterns 2007-2010. [online] [viitattu 10.12.2009]. <http://www.kalocsa-embroidery.com/>

Kerkay, Emese 2010. *Hungarian Regional Embroideries.* [online] [viitattu 15.3.2010].
<http://hungaria.org/ahm/index.php?projectid=4&menuid=236>

Matyó Folkart Association 2009. [online] [viitattu 2.1.2010].
<http://www.matyofolk.hu/index.php?content=menu&cmd=view&id=84>

Matyó Regions 2006. [online] [viitattu 25.11.2009].
<http://www.babamuzeum-keszthely.hu/>

Savitie, Ilona 2009. *Sisustustrendit kesälle 2009.* [online] [viitattu 16.1.2010].
http://www.yhteishyva.fi/asuminen_remontointi/sisustus/sisustustrendit_kesa_2009/fi_FI/sisustustrendit_kesa_2009/

Ukrainian embroidery 2009. [online] [viitattu 19.3.2010].
<http://thetextileblog.blogspot.com/2009/11/ukrainian-embroidery.html>

Vallius, Antti 2006. *Naivismi.* [online] [viitattu 20.11.2009].
<http://virtuaaliyliopisto.jyu.fi/aikajana/modernismi/1800-luvun-modernismi/naivismi/>

Esittelyportfolio

Sára Köteleki / TAMK, visuaalinen suunnittelu 06

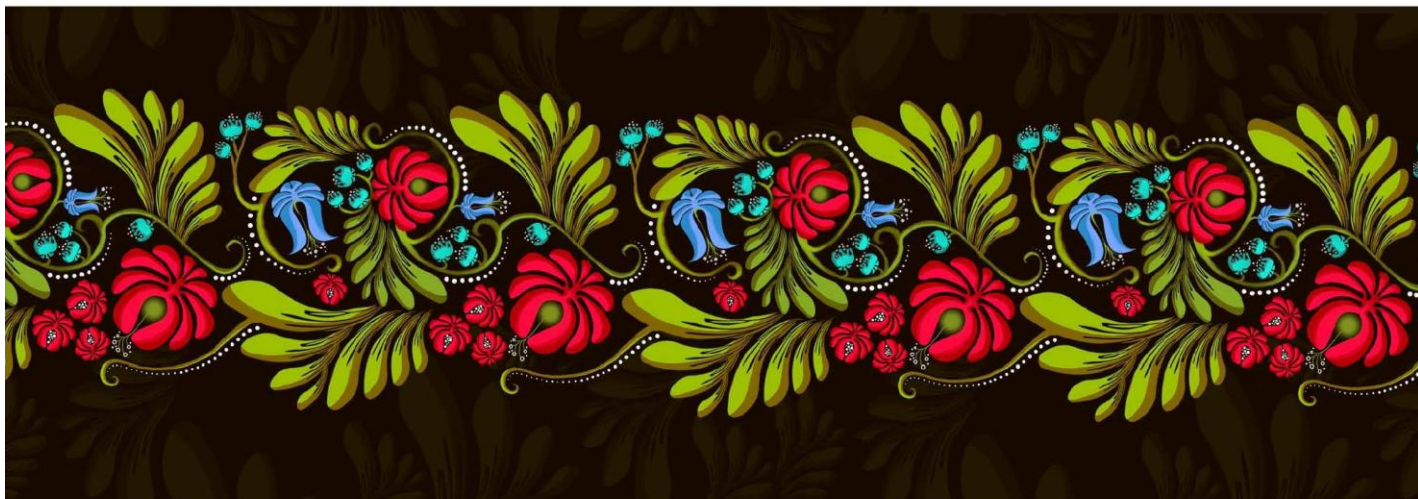
Hei! Olen valmistuva visuaalisen suunnittelun opiskelija ja haen lopputyölleni yhteistyökumppania. Lopputyöaiheeni suunnittelen kuosimalliston, jonka inspiraation lähteenä ovat unkarilaiset kirjontataideotteet. Työprosessi on samalla tutkimusmatka juurilleni. Tavoitteenani on luoda näyttävä ja nykyaikainen kuosi, josta huokuu unkarilainen henki. Painopintana ovat kodin tekstiilit, erityisesti vuodevaatteet sekä verhot.

Tässä esittelyportfoliossa tuon esille ideani ja kädenjälkeni, mutta lopullisten painomallien tekoon toivon yhteistyötä suomalaisen designyrityksen kanssa. Koska aihe on myös henkilökohtaisesti tärkeä, innokkuutta ja motivaatiota riittää runsain mitoin. Olen vakuuttunut, että ideassani on potentiaalia ja suurin haaveeni onkin saada luomukseni lopulliseksi tuotteeksi.

Haluun mielelläni esitellä luonnoksiani lisää ja kertoa perusteellisemmin ajatuksiani työstäni ja sen mahdollisuuksista. Mikäli kuvat tekevät vaikutuksen, olen valmis tapaamiseen vaikka saman tien! Kiitos perehtymisestä töihini, toivottavasti kuulen teistä pian.

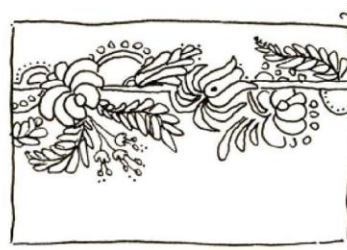
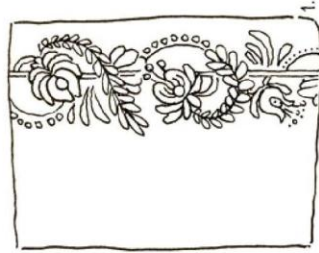
Ystävällisin terveisin,
Sára Köteleki, visuaalinen suunnittelu
040 70708228
sara.koteleki@cult.tpu.fi

Oikealla olevat luonnokset muistuttavat eniten alkuperäisiä kirjontatöitä. Halusin ottaa nämä mukaan esittelyportfoliooni, sillä niistä ilmenee parhaiten ideani lähtökohta.

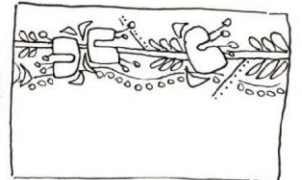
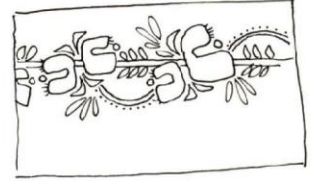
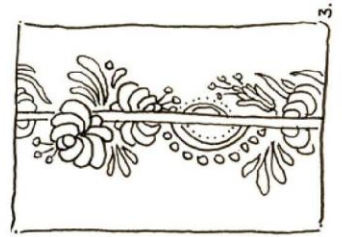


© Sára Köteleki 2009

Koska koulutukseni on painottunut pääasiassa tietokoneella työskentelyyn, oli luonnollisempaa tehdä ensimmäisiä painomalleja digitaaliseen muotoon. Lisäksi luonnoksia on kertynyt paljon myös piirrustuksista ja maalauksista.



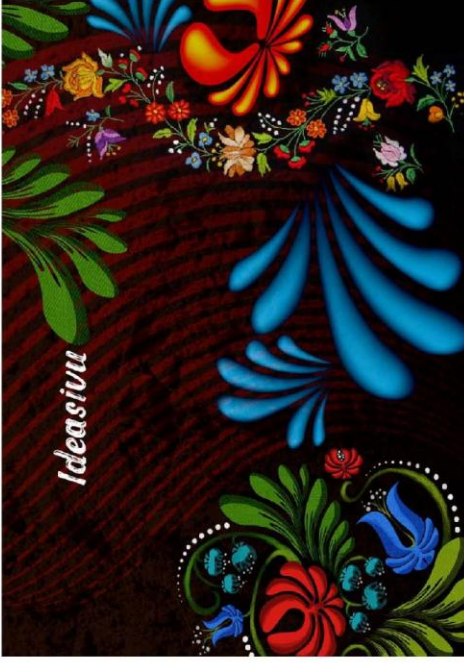
HUNGARY - UNKARI!





Tällä sivulla on hieman kokeellisempia painomalliluonnoksia, mutta silti perusideaa on sama. Unkarilaisissa kirjontatöissä musta pohjaväri kuvasi maaperää, josta värikkäät kasvit kasvavat. Olen halunnut säilyttää pohjavärin tummana, mutta taittanut sitä hieman tummanruskeaan. Kun ilme on selvillä aloitan parhaiden kuo- osien taiteellisemman työstämisen maalaamalla ja muita tekni- ikoita hyödyntämällä. Seuraavalla sivulla on jo pari luonnosta.





Yläpuolella on kuosin väreistä, muodoista ja tunnelmasta koottu ideasivu. Vasemmalla on näytteitä kädenjäljestäni. Mustapohjainen työ on pastelliiduilla toteutettu ja ruskeapohjainen työ on tehty akryylimaalilla.

